

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ GRUPĖ**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
SOCIALINIŲ TYRIMŲ CENTRO, LIETUVOS TEISĖS INSTITUTO IR LIETUVOS
AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTO REORGANIZAVIMO, LIETUVOS
SOCIALINIŲ TYRIMŲ CENTRO, LIETUVOS TEISĖS INSTITUTO IR LIETUVOS
AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTO REORGANIZAVIMO Į LIETUVOS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ CENTRĄ SUJUNGIMO BŪDU SĄLYGŲ APRAŠO IR
LIETUVOS SOCIALINIŲ MOKSLŲ CENTRO ĮSTATŲ PATVIRTINIMO“ PROJEKTO
(toliau – Projektas) (TAP Nr. 20-1384(2); TAIS Nr. 20-8067(3))**

PAŽYMA

2020-10-28 Nr. NV-2955

Vilnius

Projekto rengėjas: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Projekto tikslas: reorganizuoti Lietuvos socialinių tyrimų centrą, Lietuvos teisės institutą ir Lietuvos agrarinės ekonomikos institutą sujungimo būdu į Lietuvos socialinių mokslų centrą (toliau – Centras), patvirtinant reorganizavimo sąlygų aprašą (toliau – Aprašas) ir Centro įstatus (toliau – Įstatai).

Dabartinė situacija: Ministro Pirmininko 2017 m. lapkričio 10 d. potvarkiu Nr. 213 „Dėl darbo grupės pasiūlymams dėl valstybinių mokslinių tyrimų institutų veiklos kokybės gerinimo parengti sudarymo“ sudaryta darbo grupė, kurios vienas iš pasiūlymų buvo sujungti 3 socialinių mokslų krypties valstybinius mokslinių tyrimų institutus – Lietuvos socialinių tyrimų centrą, Lietuvos teisės institutą ir Lietuvos agrarinės ekonomikos institutą (toliau kartu – institutai) – į vieną. Valstybinių mokslinių tyrimų institutų jungimo klausimas apsvarstytas Mokslo, technologijų ir inovacijų tarybos 2019 m. liepos 26 d. posėdyje, kuriame buvo pritarta pasiūlymui institutus sujungti į vieną – Lietuvos socialinių mokslų centrą.

Remiantis Mokslo ir studijų įstatymo nuostatomis, institutų pagrindinė veikla – moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra.

Projekto esmė: Institutai reorganizuojami jungimo būdu. Rengėjų teigimu, reorganizavus institutus, bus sutelktas mokslinis potencialas, padidintas veiklos efektyvumas ir maksimaliai išnaudoti institutų žmogiškieji ištekliai, geriau užtikrintos specializuotos vadybinės funkcijos. Ir tai leistų įgalinti socialinių mokslų grupės institutų pajėgumą atlikti visuomenei reikšmingą misiją, užtikrinti Lietuvos mokslinių tyrimų integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų erdvę.

Numatoma, kad Centras institutų teises ir pareigas perims nuo 2021-01-01. Centro savininko teises ir pareigas įgyvendins Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (kaip ir kitų valstybinių mokslinių tyrimų institutų).

Numatomos tokios 9 Centro mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptys:

- Visuomenės raida ir socialinė nelygybė;
- Socialinė politika, gerovės valstybė ir darbo rinka;
- Demografinės struktūros ir procesai;
- Regionų socialinė ir ekonominė raida;

- Teisinės sistemos darna;
- Asmens teisių įgyvendinimas ir apsauga;
- Neteisėtas elgesys ir jo kontrolės bei prevencijos priemonės;
- Apsirūpinimas maistu ir išteklių ekonomika;
- Ekonominė ir žemės ūkio politika.

Centro valdymo organai būtų 2: kolegialus valdymo organas – Mokslo taryba (sudaryta iš 19 narių) ir vienasmenis valdymo organas – Direktorius. Mokslo taryba svarstytų ir (ar) tvirtintų klausimus, susijusius su Centro mokslinė veikla. Įstatuose numatyta legitimųjų Mokslo tarybos sprendimų priėmimo tvarka, taip pat nustatoma, kad Mokslo tarybos nario įgaliojimai baigiasi: 1) jam atsistatydinus; 2) pasibaigus darbo santykiams su išrinkusia ar paskyrusia į Mokslo tarybą institucija; 3) be pateisinamų priežasčių 3 kartus iš eilės nedalyvavus Mokslo tarybos posėdžiuose.

Centro Direktoriui nustatoma 5 metų kadencija ir į Direktoriaus pareigas gali būti skiriama ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

Institūtų reorganizacijai ir, kaip teigiama, tyrimų kokybei gerinti 2021-2023 m. papildomai prašoma 2 721,5 tūkst. Eur (iš jų: 2021 m. – 830,5 tūkst. Eur; 2022 m. – 981,5 tūkst. Eur; 2023 m. – 909,5 tūkst. Eur). **Biudžeto derybose** Švietimo, mokslo ir sporto ministerija socialinių institūtų reorganizacijai **prašė papildomai skirti 2 000 tūkst. Eur. Lėšos nebuvo skirtos.** Pažymėtina, institūtų ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos teikiamas reorganizacijai reikalingų lėšų poreikis po teiktų pastabų dėl prašomų lėšų pagrįstumo buvo sumažintas 200 tūkst. Eur.

Pati Švietimo, mokslo ir sporto ministerija reorganizavimo procedūroms atlikti 2020 m. numato skirti 300 tūkst. Eur iš savo bendrųjų asignavimų.

Derinimas: Projektas buvo įtrauktas į 2020-08-11 tarpinstitucinio pasitarimo darbotvarkę; 2020-09-18 Vyriausybės kanceliarijoje organizuotas pasitarimas su reorganizuojamų institūtų vadovais Vyriausybės kanceliarijos pateiktoms pastaboms aptarti.

Lietuvos socialinių tyrimų centro Mokslo taryba patvirtino Aprašą ir Įstatus su pastabomis. Lietuvos teisės instituto Mokslo taryba konstatavo, kad Aprašą ir Įstatus „apsvarstė ir naujų pasiūlymų nepateikė“. Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto mokslo taryba – Aprašui ir Įstatams pritarė.

Dalykinio vertinimo išvada:

- Atsižvelgiant į tai, kad jau prasidėjo 2020 m. IV ketvirtis ir **institutai dėl objektyvių priežasčių gali nespėti panaudoti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos reorganizavimo procedūroms atlikti 2020 m. biudžete numatytą skirti 300 tūkst. Eur iš savo bendrųjų asignavimų** (kurie būtų skiriami Vyriausybei priėmimus Projektą), **Švietimo, mokslo ir sporto ministerija turi užtikrinti, kad lėšų dalis, kurios institutai iš minimos sumos nespės panaudoti 2020 m., šiai tikslinei paskirčiai būtų numatyti 2021 m. biudžete.**
- Esama valstybinių mokslinių tyrimų institūtų finansavimo sistema ne visiems institutams sudaro prielaidas gauti minimalius jų poreikius užtikrinantį finansavimą. Valstybinių mokslinių tyrimų institūtų vykdomos veiklos tiesioginė pridėtinė vertė ir grąža prisidedant prie Vyriausybei aktualiausių mokslo įrodymais grįstų sprendimų parengimo ir priėmimo taip pat susiduria su sisteminiiais iššūkiais. Todėl **siūlome:**

pavesti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai iki 2020 m. gegužės 1 d. atlikti kompleksinį valstybinių mokslinių tyrimų institūtų finansavimo sistemos vertinimą ir pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl veiksmingo ir tvaraus valstybinių mokslinių tyrimų institūtų finansavimo modelio ir jo įgyvendinimo plano, kartu sukuriant sistemą panaudoti

valstybinių mokslinių tyrimų institutų teikiamas galimybes ir potencialą pagrįstiems viešosios politikos sprendimams generuoti.

- Atsižvelgiant į tai, kad Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos kartu su institutais pateiktas lėšų poreikio reorganizacijai pagrindimas neleidžia įvertinti ir nustatyti būtiniausių lėšų imties (nes apima ir tokias eilutes kaip mokslinio personalo darbo užmokesčio atotrūkio mažinimas, kas sietina su sisteminėmis valstybinių mokslinių tyrimų institutų finansavimo modelio problemomis), **siūlome Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai kartu institutais prioritetizuoti institutų reorganizacijai reikalingas lėšas ir kartu pasirengti detalesnį ir nuoseklesnį planą reikalingiems pakeitimams įgyvendinti, pradedant nuo būtiniausių veiksmų ir jiems reikalingų lėšų.**
- Derinimo metu sutarta, kad Mokslo tarybai tikslinga tvirtinti tik tų Centro struktūrinių padalinių nuostatus, kurių pagrindinė veikla – moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra. Kadangi taip ir nebuvo pateikta argumentų, kad Direktorato, kuris sudaromas kaip patariamoji institucija iš Centro padalinių vadovų ir administracijos darbuotojų einamiesiems Centro veiklos klausimams spręsti, veikla bus tiesiogiai susijusi su MTEP, Įstatų 29 punktą siūlome dėstyti taip: „Direktorato veiklą reglamentuoja Direktorato nuostatai, ~~kuriuos tvirtina Mokslo taryba.~~ Direktorato sprendimai įforminami posėdžių protokolais.“

Strateginių kompetencijų grupės vadovė

Daiva Žaromskytė-Rastenė